

Ds. H. PIERSON. ✦ Mej. J. H. KRUYF. ✦ Ds. O. G. HELDRING.

Uit den Zettenschen kring.

OTTO GERHARD HELDRING.
Geb. 1804—gest. 1876.

Nooit heb ik zijn gestalte met mijn oogen gezien, nooit zijn stem gehoord, maar zijne voetstappen heb ik meer dan eens gevonden.

Het eerste was jaren geleden, in den Anna Paulowna polder. Ik was nog een kind en de gast van I. C. de Leeuw toen dijkgraaf van den Polder dien hij zelf geschapen had. Want de vader van den Polder, dat was hij en met evenveel recht mocht zijn knecht Teun de zoon van den Polder heeten. Teun, wiens netheid en ook wiens eer-

lijkheid misschien wel iets te wenschen overlieten, maar die in trouw aan zijn meester en aan den Polder zijn gelijke niet had. Hoeveel hadden deze beide mannen reeds samen doorleefd gehoopt en geleden! Beiden kenden iederen boom en struik in den Polder, beiden verheugden zich in ieder gras-prietje dat er opkwam, beiden zagen met minachting neer, op ieder die den Polder niet boven alles schoon en zeer te prijzen vond. Beiden geloofden vast in de toekomst van den grond, die hen voedde en waar zij ieder op zijne wijze hun geluk gevonden hadden.

Deze Teun was het, die mij vertelde van Ds. Heldring, die hem naar den Polder had gebracht, toen de aardappelziekte in de Betuwe hem tot den bedelstaf had gebracht. Niet ver van het huis van den Dijkgraaf was de Geldersche buurt, een reeks huisjes oorspronkelijk van hout opgetrokken, maar die toen reeds, op een enkel na, allen van steen waren herbouwd. In den Polder waren handen te weinig, in de Betuwe door den dringenden nood, monden te veel. Ds. Heldring had in eigen land koloniseerend, de Betuwe ontlast en den nieuwen Polder de noodige werkkrachten toegezonden.

Nog eenmaal zag ik de voetstappen van Ds. Heldring in Heiloo. Hij was daar geweest, bijna had ik hem ontmoet. Vol eerbied werd er over hem gesproken, zijn liefde en zijn wijsheid geroemd. Ik vernam toen dat hij niet alleen armen van zich afgezonden had, naar een land waar zij werk en brood in overvloed vinden konden, maar dat hij ook vele gevallen en verlorenen tot zich geroepen en dat menige vermoeide en zwaar belaste ziel bij hem de rust gevonden had.

Later vond ik zijne voetstappen in Hoenderloo, tot ik in Zetten kwam en ze zag en vond, jaren lang, overal.

Heldring's voorouders waren krijgslieden, landontginners en predikanten. Die afkomst heeft den stempel op zijn karakter gedrukt.

Toen hij ons land rondging, overal predikende over Ezechiël XXXIV v. 4: „De zwakken sterkt gij niet, en het kranke heelt gij niet, en het gebrokene verbindt gij niet, en het weggedrevene brengt gij niet weder, en het verlorene zoekt gij niet, maar gij heerscht over hen met strengheid en hardheid”, toen was hij een strijder Gods voor de zieken, de verlorenen en weggedrevenen van zijn volk, en

geleek op zijn voorvader Hans Hendrik Heldring, die onzen stadhouder Willem III naar Engeland volgde.

Toen hij de beroemde put groef in Hoenderloo en de ongelukkige schipbreukelingen uit de groote maatschappij leerde de spade in den grond te steken en de dorre heide te ontginnen, toen was hij een waardig afstammeling van zijn grootvader van moederszijde de predikant Jansen, die de verdreven Protestanten uit den Pfalez om zich heen verzamelde en de stichter werd van het schoone vruchtbare Pfalzdorf op de grenzen van ons land.

En altijd en overal was hij de zoon van zijn Vader van wien hij zelf ons bericht:

„Mijn vader leefde als predikant te Zevenaar geheel voor zijne gemeente, wier lijden en verblijden ook het zijne was. IJverig en moedig van karakter met geen ander levensdoel dan om liefde te bewijzen, won hij om zijn trouw de liefde van allen.”

„Veilig bewoog hij zich in de studie der theologie, want kloek en vast van karakter, en onbezweken in den arbeid bleef hem alle gevaar van afwijking verre, en zijn onwrikbaar geloof bracht hem behouden door de dagen van gevoelsontwikkeling heen.”

Het is alsof Heldring hier zich zelve schetst, toen ook hij aan de academie te Utrecht zijn zwarten tijd door worstelen moest.

Veertig jaren lang is Heldring herder en leeraar geweest in Hemmen. De kleine pastorie werd door hem verbouwd en vergroot, omdat hij behalve zijn eigen talrijk gezin nog altijd kinderen van vrienden in huis had, die men om een bepaalde reden onder zijn toezicht wilde stellen en van zijn onderwijs doen genieten. Hemmen is een kleine, men zegt wel de kleinste gemeente van ons geheele land, maar

zijne werkzaamheid strekte zich uit ver buiten die enge grenzen. Toen de watersnood het laaggelegen land teisterde, bracht hij hulp en lakenis ook in de verst afgelegene hut. „Mij jammert altijd die hutbewoner! Alles verliezende, zit hij daar zoo treurende.” Zijn laatste arbeid was het opwerpen van een heuvel in Zetten, een meter boven den hoogsten stand dien het water bij overstroming ooit bereikt had en de kerk op dien Vluchtheuvel gebouwd, kan ingericht worden tot een toevluchtsoord voor menschen en vee in tijd van nood.

Want de gestichten hadden een eigen kerk dringend noodig. Zij waren toen vier in getal; volgens de tijddorde der stichting: Steenbeek, Talitha-Kumi, Bethel en de Normaalschool. De bevolking van die huizen nam toe. Velen konden des Zondags naar Hemmen gaan, maar die kerk is klein. Voor de meisjes van Steenbeek preekte Ds. Heldring elken Zondag in de groote zaal van dat gesticht en schoon ik dien dienst nooit bijwoonde, was het toch hierdoor, dat ik voetstappen vond van Heldring in het hartje van Duitschland waar de Rijn voortbruist tusschen begroeide bergen en bloeiende steden. Daar ontmoette ik een oud predikant, die mij van zijn verblijf in Holland, van zijn bezoek aan Zetten vertelde. Het was in den winter; de kleine gemeente in de kerkzaal bereidde zich voor tot het Kerstfeest. Het was een donkere namiddag toen de wind gierde om het huis en de sneeuw tikte tegen de ruiten. In den stal van den boer bij het Asyl hoorde men het loeien van de ossen. Toen legde de leeraar zijne hoorderessen, voor wie geen plaats was in de groote maatschappij, het lied op de lippen:

„Jezus neemt de zondaars aan.”

De Duitscher, trotsch, dat hij ten minste één Hollandsch lied kende, zeide nog een paar verzen van het gezang op in een onbeschrijflijken tongval.

Toen de Vluchtheuvel-kerk gereed was, nam Heldring zijn emiritaat en vestigde zich in Zetten, in de pastorie die hij zelf gebouwd had. Daar was hij gedurende zestien jaren „rustend predikant.” Dat die rust een werkzame rust was, weten wij allen. Hij heeft gewerkt tot het einde toe. „Arbeid is voor mij levensbehoefte. Dat zal wel zoo blijven” schreef hij, na den dood zijner vrouw. En het *is* zoo gebleven.

Zeer kort vóór zijn dood, na een lange ongesteldheid trad hij weder op in de Vluchtheuvelkerk. Zijn voorzang was:

„Hoe zal 't mij dan, o dan eens zijn,
Als ik, verlost van smart en pijn,
Ontwaak tot hooger waarde, enz.”

En zijn tekst uit Hand. VII:60:

„En als hij dat gezegd had, ontsliep hij.”

Zoo waren zijne gedachten, toen hij, zonder het te weten, afscheid nam van de zijnen.

Kort daarna vertrok hij naar Mariënbad in Bohemen, om er genezing te vinden. Daar sliep hij in; maar zijn overschot werd teruggevoerd naar het Vaderland en begraven naast dat zijner echtgenooten aan den voet van den Vluchtheuvel.

Ieder herinnert zich de schoone woorden van Nicolaas Beets:

Ofschoon de dood uw fakkel bluschte,
In ver verwijderd oord,
Hier moet de plaats zijn van uw ruste,
Hier, waar gij thuis behoort;
Hier, waar wij u met liefde ontvangen
Met blijdschap bij de smart,
Met tranen op de bleeke wangen,
Maar met een dankbaar hart.

.

Hier zal u 't kerkje schaduw schenken
 Door uwe hand gebouwd.
 Waar gij de woorden en de wenken
 Des hemels hebt ontvouwd;
 Hier staan, als opgerichte steenen,
 Eerbiediglijk geschaard,
 De vier gestichten om u henen,
 Die zeggen, wie gij waart.

Zoo sprak Beets met woorden die
 in ons aller hart gegrift staan.

Op den steen op het graf staat de
 grondtoon van zijn leven uitgedrukt
 in de woorden van 1 Corinthe 13:8:

DE LIEFDE VERGAAT NIMMERMEER.

HENDRIK PIERSON.

Geb. 10 Juni 1834.

De namen Heldring en Pierson zijn
 nu al drie vierden van eene eeuw zoo-
 danig samen gestrengeld, dat zij niet
 meer gescheiden kunnen worden. Zeer
 verschillend van persoonlijkheid zijn de
 stichter der Heldring-gestichten en zijn
 opvolger. Beiden werden tot een zeer
 verschillende taak geroepen. Zoo juist
 is het uitgedrukt door den Heer G. C.
 Hoogewerff, een groot vriend van de
 Zettensche stichtingen:

„Beiden mannen van het initiatief,
 voorzeker, maar Heldring de man van
 détail, de directeur, de bestuurder, zoo-
 als de eerste directrices zijner stich-
 tingen wel eens krachtig moesten er-
 varen, Pierson, de man van de groote
 lijnen, de directeur die leidt, maar aan
 ieder die met hem werkt, zijne plaats
 en verantwoordelijkheid laat.”

Al brengt het tegenwoordige gebruik
 het mee, velen zullen met mij den tijd
 niet gekomen achten om een karakter-
 beschouwing te geven van Ds. H. Pier-
 son. Moge die tijd verschoven worden
 in lengte van dagen! Hier mogen al-
 leen daden en feiten spreken. Ds. Pier-
 son heeft Heldrings werk niet alleen

opgenomen maar ook voortgezet, ook
 uitgebreid. Het was bij den dood van
 den stichter niet voltooid.

Wij zagen hoe Heldring bij de stich-
 ting van Steenbeek reeds terstond de
 zonde in het hart aangreep. Eerst trachte
 hij het kwaad te genezen, daarna
 door de stichting van Talitha en Bethel
 het te voorkomen, wat volgens zijn eigen
 uitspraak beter is. Maar nog ontbrak
 er een schakel aan de keten. De onge-
 huwde vrouw, moeder geworden, heeft
 reeds één schrede gezet op den weg van
 het verderf, hare hand moet gegrepen
 worden, vóórdát zij nog dieper zinkt.
 Voor deze lichtzinnigen, maar ook vaak
 bedrogenen heeft Ds. Pierson het Mag-
 dalena-huis geopend, dat met het
 Kinderhuis in meer dan 25 jaar aan
 over de zeventienhonderd vrouwen en
 kinderen hulp gaf en nog geeft. Vele
 van de kinderen, hier geboren, zijn nu
 al mannen en vrouwen geworden, aan
 het hoofd van een eigen gezin. Wat
 zou er van hen worden zijn, zonder
 deze hulp? Wij weten het niet, maar
 een gevoel van dankbaarheid doorgloeit
 ons, als wij zien hoe wij hen mochten
 voorbereiden tot de taak die zij nu
 vervullen. Het Magdalena-huis werd
 krachtig aangevallen voor, tijdens en
 na zijn stichting, thans heeft ieder het
 leeren inzien, dat het een daad is, die
 krachtiger dan iets anders getuigt tegen
 de groote zonde van ons volk, omdat
 het niet alleen de moeder redt maar
 ook het kind bewaart voor een leven
 van vernedering en ellende. Het vorige
 jaar is het Kinderhuis door zijn ver-
 grooting een nieuw tijdperk ingetreden,
 het heeft zich namelijk ook kunnen
 openen voor de voormalige verpleeg-
 den, die door tijdelijk of helaas! ook
 somtijds ongeneeslijk lichaamslijden niet
 in staat zijn voor zich zelve te zor-
 gen en dus een tijdelijken of blijven-
 den steun behoeven.

Telkens in den loop der jaren moesten zoowel het Magdalena- als het Kinderhuis worden uitgebreid. Het einde is nog niet bereikt, wij zien het: veel blijft ons nog te doen overig.

Door het bouwen van de Normalschool had Heldring een tweede beginsel in zijne stichtingen gebracht: naast de redding het onderwijs. Het was echter het onderwijs dat in die dagen uitsluitend recht van bestaan had, n.l. dat diende tot opleiding van onderwijzeressen. Sedert dien tijd heeft het onderwijs, in de huishoudkunde zijne rechten ge- of liever herkreten. Met het oog daarop zijn de Chr. Opleidingshuizen gebouwd, waar de meisjes worden opgeleid voor één of andere huishoudelijke betrekking, voor hulp in de huishouding bij kinderen of in andere inrichtingen, voor pleegzuster of diaconesse. De aanleiding tot de oprichting der Opleidingshuizen was de ondervinding, dat er voortdurend aanvraag op Talitha werd gedaan voor meisjes, die niet behoorden tot den stand, waaruit gewoonlijk de dienstboden worden gekozen, die meer gaven hadden, die iets meer konden betalen, dan het daar gevraagde verpleggeld en die toch geen roeping of bekwaamheid voor de Normalschool bezaten.

De Opleidingshuizen zijn kleine inrichtingen, waar meer het paviljoensysteem wordt gevolgd. Nu het onderwijs voor meisjes in de laatste jaren in ons geheele land zoo zeer gewijzigd en verbeterd is, is ook daar het laatste woord nog niet gesproken. Door de huishoud- en industriescholen wordt den weg aangeduid, die de Opleidingshuizen hebben te gaan.

Het ligt niet op den weg van dit tijdschrift om den grooten strijd te bespreken, door Ds. Pierson begonnen en voleindigd tegen de zonde, die de

schandvlek der natiën wordt genoemd. Hij heeft het moeilijkste, het zwaarste aangedurfd en hij heeft overwonnen. Hij heeft de gestichten die hij vond, allen vergroot, velen nieuw herbouwd en bij de vier, nog vier gevoegd. Zoowel door het werk der redding als door den krachtigen getuigenden arbeid die van hem is uitgegaan heeft hij recht op de dankbaarheid van het geheele Nederlandsche volk.

JOHANNA HENDRIKA KRUYF.

geboren 25 October 1833.

Mej. Kruyf maakte met de Heldringgestichten kennis in zeer bange dagen. Den 21ste Januari 1877 had Nicolaas Beets ds. Pierson als Directeur in de Vluchtheuvelkerk bevestigd en in den middag van den 14^{den} April werd het Asyl Steenbeek door brand vernield. Een enkele vonk in het rieten dak en het gebouw ging in vlammen op. De directrice Mej. Voute, Heldrings trouwe medearbeidster, lag zwaar ziek; stervende werd zij uit het brandende gebouw naar de pastorie gedragen, waar zij drie dagen later overleed. Gelukkig kreeg niemand eenig letsel en de verpleegden werden voorloopig in de Vluchtheuvelkerk onder dak gebracht.

Thans moest er snel en energiek gehandeld worden. Het werk moest worden voortgezet, er moest een nieuw gebouw zijn en eene nieuwe directrice.

In ongelooflijk korten tijd had alles zijn beslag genomen. Onmiddellijk werd met bouwen begonnen en in November '77 kon het nieuwe Steenbeek betrokken worden. Toen de meisjes nog in de Vluchtheuvelkerk gehuisvest waren, was het echter reeds bepaald, dat Mej. Kruyf in haar midden zou komen. In die dagen kwamen

er velen om kennis te maken en kennis met zich te laten maken. Van sommigen begreep men dadelijk, dat zij niet de gewenschte persoon was, aan anderen twijfelde men, maar bij de verschijning van Mej. Kruyf riepen eenigen: „deze wordt onze directrice!” en allen hoopten het.

Zij is het bijna dertig jaar geweest.

Mijne kennismaking met haar was in het begin van 1882. Ik logeerde voor de eerste maal op Steenbeek; alles was mij er vreemd. Een uur na mijne aankomst kwam er eene jonge vrouw, met een niet onknap gezichtje, maar slap en week. Zij was door een student verlaten, haar kindje, een zwak wezen-tje, was door gebrek aan het noodige gestorven, zij zelve al dieper gezonken. Een evangelist vond haar, aan den waterkant, op het punt zich te verdrinken. Wat er in haar omging? Zij had gehoopt met hem te trouwen, al had hij het nooit bepaald beloofd, zij had zich zeker gevoeld van zijne liefde. Het was voor hem niet dan een tijdverdrijf geweest, voor haar was het haar ondergang. Zoo komen er op Steenbeek: levens verwoest en bedorven als dat van anderen nog nauwelijks begonnen is. Zoo zijn daar nu reeds 2075 vrouwen opgenomen en waar is het einde?

Bijna dertig jaren lang is Mej. Kruyf voor dezen eene trouwe zorgende moeder geweest. Hoe vaak zagen hare gasten haar de tranen uit de oogen wisschen, gestort om teleurstelling, of smart om hetgeen zij rondom zich zag, om met een vroolijk gezicht naar de huiskamer te gaan. Want hare medehulpsters mochten niet gekweld worden met haar zorgen, die hadden er ge-

noeg. Haar gevoel voor humor hielp haar vaak bij het moeilijke en zware werk. Zij heeft een zuiver Hollandsche, ik zou bijna zeggen, Catsiaansche natuur, gaarne leering trekkend uit hetgeen zij rondom zich ziet en ondervindt en die aan anderen mededeelend. Mej. Kruyf was voor deze taak voorbereid in de pastorie van haar jongsten broeder, wiens arbeid en zorgen zij deelde, en voor dien tijd door hare studiën voor onderwijzeres, die zij hier goed kon gebruiken en ook gebruikt heeft. Zij is, zooals bij haar vijf en twintig jarig feest van haar getuigd is, goed van hoofd, warm van hart en vroom van zin, gaven die haar hier uitnemend te pas kwamen.

Sedert eenige jaren heeft zij ons verlaten om in de nabijheid van hare geliefde broeders nog te genieten van de jaren van rust, die haar gegund zijn. Maar steeds blijft haar harte warm kloppen voor alles wat Zetten betreft, en de vriendschapsbanden, hier met velen geknoopt, blijken hecht en sterk te zijn.

Geen overzicht, slechts een korte en uit den aard der zaak zeer onvolledige schets van den arbeid der Helderingsgestichten, kan dit zijn. Die arbeid leeft, groeit voort en breidt zich uit. De geniale stichter heeft de kiem gelegd, en hij heeft er op gerekend, dat die zich ontwikkelen zou, telkens zich aanpassend en zich vervormend naar de nooden der maatschappij. Zoowel het werk der redding als dat van het onderwijs gaan thans in Zetten een nieuwe toekomst te gemoet.

Zetten.

M. W. MACLAINE PONT.

